

Na vlastnom pohrebe

(Text v pôvodnej verzii bez redakčných úprav)

VAROVANIE: V poviedke sú použité autobiografické prvky.

Je štvrtok 2. septembra 1937. Doba, ktorá priala Hitlerovi poznačená Veľkou hospodárskou krízou, ktorá dorazila aj sem, do Košíc. Lepšie povedané Kassa, lebo skoro každý tu hovoril maďarsky. Po slovensky málokto. Nikto vtedy netušil, že o rok Košice budú skutočne patriť Maďarsku. A zvlášť sa kríza dotkla mňa, mladého nezamestnaného dvadsaťpäťročného fagana, ktorému nikto nepovie inak, len őrült – blázon. Zvlášť tí, ktorí nemusia žiť zo dňa na deň ako ja. Kvôli tomu, že som duševne chorý, som ani nedokončil školu. Naveľa som sa naučil písať a čítať, nič viac. Spolužiaci sa mi posmievali a učiteľ? Pre neho som bol stratený prípad. V škole ma trpeli len preto, lebo som do školy chodiť musel. No hneď, ako sa naskytla príležitosť – vyhodili ma. A za učňa ma nikam vziať nechceli. Vraj by som nič nezvládol. Pche! Súdia ma iba na základe toho, ako vyzerám, ale že by mi aspoň niekto dal šancu – ani za svet. Neznášam toto mesto! Je plné pyšných ľudí.

Jediný, kto sa ma zastal, bola mama a tak trošku otec, ktorý pracoval v mestskej tehelni. Keď sa však mama pred tromi rokmi po dlhej chorobe pominula a otca zakrátko prepustili, uchýlil sa k alkoholu. Zo začiatku pil len vtedy, keď už žiaľ nemohol uniesť, no ako šli dni, v krčme trávil čoraz viac času a pomaly nebolo dňa, kedy nebol opitý a nerobil cirkus. Došlo to tak ďaleko, že som sa psychicky zrútil a skončil v blázinci. Dvakrát. Raz a o pol roka neskôr zase – to vtedy už na mňa niekto zavolať žandárov. A v oboch prípadoch som sa mal ešte horšie ako predtým. Skončil som v klietke. Zviazaný. A každý deň do mňa pichali najmenej tri injekcie. Vraj preto, aby som sa upokojil. Fuj! Neznášam injekcie! Stačí, keď už ich vidím a nabehne mi husia koža. Nieto ešte pichnúť.

Mnohokrát som si v takýchto situáciách prial zomrieť. Mať to už čím skôr za sebou. Byť tam na druhom svete a netrápiť sa tým, čo je tu dole na zemi. Nemať už ten sklúčujúci pocit samoty, keďže žiadnych priateľov nemám. Nikoho, kto by ma vypočul. Nikoho, kto by sa o moje trápenie podelil. Nikoho, kto by ma v ťažkých chvíľach podržal. Povzbudil. Tešil sa z mojich úspechov a nie z mojich neúspechov, ako moji spolužiaci. Kokokrát sa tešili, keď som dostal päťku, alebo som dostal výprask od učiteľa, lebo som podľa neho neposlúchal, pritom ma vyprovokovali spolužiaci. Doteraz sa pamätám, ako keď som raz na telocviku spadol a odrel som si ruku, mi tleskali a výskali.

Často mám pocit, že som odsúdenec. Že som odsúdený na smrť a že čakám už iba na popravu, ktorá sa však stále odkladá. Neraz som sa už pokúsil o samovraždu. Vzal som povraz a zatiahol som si ho okolo krku tak silno, až ma škrtil. Alebo som v ruke držal nôž, pripravený vraziť ho do seba. Často som sa prechádzal okolo železničnej trate pripravený skočiť pod vlak. Alebo som si obzeral stromy, na ktorý by som sa mohol zavesiť. No vždy ma to nejako prešlo. Nevieť prečo. Môj život je tak márný... Ach! Škoda, že som šesťročný nedostal nejakú škaredú chorobu a nezomrel! Bolo by to tak krásne...!

Živil som sa ako pouličný predávač novín. Túto prácu som si našiel potom ako som sa dostal z druhého pobytu v blázinci. Konečne aspoň nejaká robota, ale slabo platená. Za deň som zarobil len zopár korún, ktoré – poviem to rovno – boli na... nič! Nekúpil by som si za to ani slánú vodu. A to iba posilňovalo môj pocit bezcennosti. Neraz som sa cítil tak zbytočný! Nepotrebný! Bezmocný! Veľakrát som nič nepredal, hoci som sa snažil. Hoci som kričal, nezaberalo to. Všetci boli voči mne akoby hluchí. Nikto ma nechcel podporiť. Asi je to môj úděl...

Až kým som si neprelistoval dnešné noviny. Vždy, keď som ich z tlačiarne dostal, som si ich zhruba prelistoval, aby som mal čo kričať. No jedny z vecí, ktoré určite nekričím, sú smútočné oznamy. Jeden ma dnes zaujal. Doslova ma udrel do očí. Stálo v ňom totiž toto:

„S lútosťou vám oznamujeme, že včera, 1. septembra nás po dlhej chorobe navždy opustil náš milovaný syn Tamás Hal. Posledná rozlúčka bude zajtra, 3. septembra o desiatej hodine na Verejnom cintoríne.

Smútiaca rodina.“

Tamás Hal. Ved' to som ja! Alebo... žeby išlo o iného Tamása, mojho menovca? Nejak mi to nedalo. Skalopevne som sa rozhodol, že musím zistiť, kto to vlastne je.

Zajtra, teda dnes som sa vypravil na Verejný cintorín. Vzal som si šaty, čo som nosil do kostola. Nič lepšie som nemal a vlatne v tých istých šatách som sa lúčil so svojou mamou. Keď som tam prišiel, prekvapilo ma, že tam nikto nebol. Okrem kňaza, ktorý mal pohreb odslúžiť a hrobárov.

Keď sa na mňa kňaz pozrel, prekvapene sa ma opýtal:

„Kto ste?“

„Náhodný okoloidúci.“ odvetil som, „Prišiel som sa pozrieť, koho to tu pochovávajú, že na jeho pohreb nikto neprišiel.“

„Verte či neverte, ale ten nebožtík vyzerá rovnako ako vy. Len sa pozrite!“

Hrobári odklopili veko rakvy a v nej ležal... ktosi, kto vyzeral navlas rovnako ako ja!

„Ako sa voláte?“ opýtal sa kňaz.

„Tamás Hal.“

„Ved' vy sa voláte rovnako ako nebohý! Koľko máte rokov?“

„Dvadsaťpäť.“

„Zvláštne... Ste rovnako starý ako nebožtík! Odkiaľ ste?“

„Tu, z Košíc.“

„Nebesá! Aj nebohý je z Košíc! Akú prácu robíte?“

„Predávam noviny na ulici.“

„Pre živého Boha! Aj nebohý robil predávača novín! Snáď váš otec nepracoval v tehelni?“

„Áno, pracoval.“

Kňaz padol na kolená a odriekal Otčenáš. V momente ako sa domodlil, vstal a povedal:

„Vyzerá to tak, že práve vás budem pochovávať.“

A keďže už nikto ďalší neprišiel, začal sa samotný pohreb. Keď zatíkali klince na rakve, pocítil som akúsi zvláštnu úzkosť. Mal som pocit, akoby som sám bol v tej rakve. A keď rakvu kládli do hrobu, pocítil som akúsi zvláštnu ľahkosť. Akoby ma už nič nedržalo tu, na tejto zemi. Mohol som slobodne odísť, čo sa aj stalo. Začal som sa strácať. Už som vedel, že ten nebožtík som bol ja a že odchádzam tam, odkiaľ už niet návratu. Navždy. Na veky vekov. Posledné, čo som uvidel predtým, než som sa zo zeme stratil, bol môj drevený kríž. V ničom sa nápisy na ňom nemýlili. Bol tam presne moje meno, môj dátum narodenia, i predvčerajší dátum, deň, kedy som zomrel. Moja túžba opustiť tento svet sa práve naplnila.

Odišiel som a nastal večný pokoj v mojej duši na veky vekov. Nikde už o mne nebolo ani chýru ani slychu. Nikomu som nechýbal. Nikto sa mi už viac neposmieval, nikto ma už viac neponižoval. Bolo po všetkom.

Mili priatelia, týmito riadkami sa s vami lúčim. Viac ma už niet. Nesmúťte za mnou, nehľadajte môj hrob, lebo hoci miesto, kam ma pochovali, je známe, niet už ani môjho hrobu. Odkedy tam pribudol, odvedy už prešli veky. Zmizol ktovie kam, kríž už dávno zhnil a sám hrob už dávno zahalila tráva, i už sa dávno zabudlo, kde presne leží. Stratil sa medzi mnohými inými hrobmi, možno už na mieste, kde ležalo moje telo, leží už niekto iný. Niekto, koho svet mal radšej, než mňa, osúdenca na smrť. Odsúdeného len preto, lebo bol iný...

Tamás Hal

*30. 10. 1911

†1. 9. 1937